

ZVLÁŠTNÍ ZPŮSOBY ŠTĚSTÍ

Bohumil Ždichynec

(Kniha povídek dostupná na www.kosmas.cz a v prodejnách knih Kosmas)

Ukázka: ČTYŘI JANOVÉ

Přátelé ho navštěvovali nejčastěji o Velikonocích v jeho zálesáckém srubu, aby podstoupili křest léčivou vodou z nedaleké studánky. Jejich guru byl rádcem v situacích, kdy sami tápali, a k udržení dobré duševní kondice prospívala sdílená společná meditace. Úcta k bližnímu, láska k přírodě, sebeobětování, sebeúcta v pravdě a osobnostní předpoklady pro autentické spolužití, to vše předurčovalo její náplň. I dnes za ním přišli. Vlastně přijeli. Dole čekalo auto, aby ho odvezlo do Prahy. Měla to být jejich poslední cesta do šumavského srubu. „Jan Zahradník na hrad,“ stálo na transparentu, který tři trampové nesli po cestičce k srubu. Byla to taková recese pro tuto smutnou chvíli.

„Chvilíčku,“ ozval se za dveřmi drsný hlas. Následoval šramot, jako by ten hlas něco táhlo k zemi. Nebylo to obvyklé. Po dlouhém čekání se dveře otevřely dokořán. Zjevil se šlachovitý postarší muž, připomínající nezlomený, zdravý buk, jen měl tentokrát posmutnělé oči. Byl oblečen ve sportovním obleku a jeho hlavu zdobil širák jako v americkém filmu ze čtyřicátých let. Vedle Jana Zahradníka stál na zemi malý kufřík. Vnitřek srubu, kde nedávno ještě filosofovali, nepoznávali. Vypadal, jako by tady nikdo po mnoho let nebydlel. Strohý nábytek byl zakryt prostěradly. Na stěně nebyly hodiny, na poličkách chyběly hrnečky a zálesácké ozdůbky z jeleního paroží. V rohu stály kartonové krabice plné fotografií, rukopisů a knih.

„Pomohli byste mi vynést ty věci do auta?“ prolomil zvláštní ticho tohoto setkání. Odnesl kufřík do vozu a vrátil se, aby se naposledy podíval na svůj srub a předal jim klíč. „Budeme sem jezdit na potlachy,“ prohlašovali unisono trampové, aby anulovali náhlou tíseň. Byli přece chlapi. Tři vyvolení z mnoha, které si vybral pro tuto cestu. Znali dobře Jana a věděli, že jeho rozhodnutí je definitivní a nemohou ho změnit. Chtěli spoluúčastí na stěhování povzbudit duchovního vůdce, který se rozhodl, že se natrvalo přestěhuje do Prahy.

„Našetřil jsem si něco peněz a přidám-li skromný důchod, nějak vyžiju,“ napsal jim, když se rozhodl, že vymění svobodu v divočině za městský skanzen. Dům u Anny, cíl cesty, bylo soukromé bezbariérové zařízení, které poskytovalo registrované sociální služby. Nacházel se v městské části Praha 5 v blízkosti Prokopského údolí. „Každý člověk si přeje dlouhý život, ale nikdo nechce být starý, jak napsal Jonathan Swift,“ stálo v Janově dopise přátelům, „a tento dům poskytuje laskavé zázemí, krásné bydlení, kvalitní stravování a komplexní nadstandardní profesionální péči 24 hodin denně, což budu v blízké budoucnosti potřebovat.“

Za tři hodiny už otevřel dveře bytu, k němuž dostal od recepční hned po přihlášení klíč. Rozhlédli se kolem. „Bydlení budeš mít krásné, ale proč ta náhlá změna?“ pokusil se naposledy zvrátit přítelovo rozhodnutí jeden z trampů. Jan mlčel. Pomalu se vraceli k vozu pro zavazadla. Jako by teď změkl. Neustále jim děkoval za laskavost. „To přece nic není,“ odvětil druhý tramp. „Vybral sis dobře, Jene,“ zabručel řidič. Nikoliv chlácholivě. Okolní lokalita byla chráněná přírodní památka.

„To jsi opravdu hodný chlapec, Petře,“ uvedl Jan. Podal všem třem učedníkům ruku se slovy: „Já nespěchám. Jsem na cestě. Lékař říká, že mi nezůstává moc času. Už nemám žádnou rodinu. Nejezděte za mnou a nepište mi. Tady v obálce máte můj testament.“ Znali ho a tušili, co se v jeho duši odehrává. Zamávali mu, auto se rozjelo a řidič pohlédl do zpětného zrcátka. Oči starého guru se zaleskly. Svinul transparent a otočil se směrem k domu. Byla to moderní patrová budova, něco jako maličké sanatorium s příjezdovou cestou podél průčelí.

Jakmile Jan definitivně vstoupil do budovy, přišla ho uvítat sama vedoucí pensionu. „Tady je krásně, zvyknete si a kamarádi budou jistě za vámi jezdit,“ prohodila jakoby s omluvou. „Jste pro své přátele zřejmě důležitý.“

„Darovali starému muži trochu štěstí, ale podotýkám, že nic důležitějšího jsem v životě neudělal. Děkuji za vlídné přijetí.“ Stiskl podanou ruku a odešel si rozbalovat věci. Dveře se za jeho zády zavřely a byl to zvuk uzavírající další kapitolu knihy života.

„Zvykli jsme si, že se žití otáčí v kruzích kolem velikých okamžiků, ale ty události nás často zastihnou nepřípravené, protože jsou zahalené tajemstvím,“ učil své posluchače. Věděl, že život lze pochopit pouze zpětně, jenže žít jej musíme dopředu, každý den je jen jednou a první dojem nikomu podruhé neuděláš.

„Co nám odkazuje přítel Jan?“ zeptal se kolegů v autě řidič. Třetí tramp otevřel obálku a vyňal dopis. „Nejvyšší mravní princip vyvěrá z pramene čisté intuice a následně hledá vztah k životu. Podaří-li se co nejvíce lidem najít sebe sama, svoji víru, věřím, že blaženost poplyne ze základní lidské ctnosti, z vědomého a svobodného souhlasu spolužití všech se všemi, s řádem přírody. Život nás bude volat neustále ozvěnou, ověřující v genech odvěkou pravdu, a nejbásnivějším zůstane asi to, co nebylo vysloveno. Žijme tak své dny. Mysleme míň na to, jak život prodloužit a víc na to, jak ho opravdu naplnit. Mnoho lidí se bojí smrti, ale nedělají si nic z toho, že sami a mnoho jiných žijí položivotem bez obsahu, bez lásky, bez radosti,“ četl z testamentu.

„Vyjádřil se tak, jak my nedovedeme. Řidme se jeho slovy, šířme je dál kolem sebe a zůstane navždy s námi,“ řekl druhý tramp.

Pro zvláštní moudrost plodící lepší náhled na život se Jan stal mezi trampy známým pod přezdívkou Jan Křtitel Zahradník a jeho příznivců postupně přibývalo. Pro sdělovací prostředky byl tabu, takže široká veřejnost o něm neměla v normalizační éře ČSSR ponětí. Jeho texty se šířily jako libri prohibiti. Jako historik a filosof zastával názor, že mnoho neduhů prožívané doby důsledkem nesvéprávného, nesamostatného a nezralého postoje generace Husákových dětí.

„S odstupem věku prožitou dobu hodnotíme jinak,“ říkal Jan. „Doba dětství nebyla lehká. Tehdy jste to tak neprožívali, pokud jste měli štěstí na dobré rodiče, kamarády a kantory. Dobro, poctivost a kamarádství nepodléhají kupeckým počtům a vrací se jinde, jindy a odjinud. Vpravdě mladí, nebyli jste si vědomi nevypočitatelnosti osudu, který vaše životy zamíchá. Každý se ocitl někde jinde i v jiné profesi. Hledali jste mravní autority. Pokud jste dosáhli mravního poznání, ozval se hlas svědomí, potvrzení osobní cesty k duševní autonomii. Učte takto své děti, získají na rozumu ve vlastním hodnocení různých režimů a nebudou ve škole sprostí na učitele,“ radil přátelům na filosofických seminářích v šumavském srubu.

Pubertou prošel Jan Zahradník beze šrámů, na střední škole patřil mezi nejlepší žáky. Učil se na housle a doma měli hezkou tradici, při nedělním obědě poslouchali a hráli s otcem houslistou klasickou hudbu. Měl po tátovi skautskou duši. Miloval prameny řek i studánky. Prošli se stanem celé Povydrí od Modravy ve výši 980 metrů se soutokem potoků Roklanským, Javořím, Filipohuťským a Modravským. Cestovali s batohy na zádech od Antýglu po Čeňkovu pilu romantickým kaňonem. Hudba peřejí a kaskád v balvanitém řečišti zněla svobodou času. Nad řekou zachovalá kamenná moře probouzela hudební fantazii. U Čeňkovy pily, kde se Vydra stéká s Křemelnou, meditovali u pramenů Otavy. Později cestovali jako vodáci po Otavě až ke Zvíkovu, k soutoku Otavy s Vltavou.

V srpnu 1969 následovala plavba na kánoji s kamarádem Bohumilem po Vltavě až do Prahy. Šli na Karlův most a sedli si k soše Sv. Jana Křtitele, původně znázorňující křest Krista. Janovi se do paměti zadřel obraz světce opásaného kožešinou a s mušlí pro nabírání křestní vody, křížem a kazatelským gestem. Prostorem se nesla melodie symfonické básně Vltava od Bedřicha Smetany.

Chlapci měli pech, že je zvědavost dovedla na Tylovo náměstí, kde proti nespokojeným lidem, protestujícím ve dnech prvního výročí sovětské okupace, zasahovala skupina milicionářů z Nýrska. Střelou ze samopalu poranili kamaráda Bohumila. Přes úsilí lékařů kliniky v Londýnské ulici tam chlapec zemřel v ranních hodinách 24. srpna. Pohřbu se zúčastnilo hodně přátel, kamarádů, spolužáků a především trampů.

Kamarádova smrt Jana Zahradníka těžce zasáhla. „Vše, co nám vykládají v občanské nauce, je lež,“ řekl po návratu spolužákům. Mocenská mašinérie zabila nevinného chlapce. Několik měsíců předtím, 15. ledna toho roku na Václavském náměstí na protest proti okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy vzplanul jako živá pochodň Jan Palach. Tápající Jan tehdy neporozuměl smyslu jeho zoufalého činu. Teď viděl na vlastní oči zřůdnost totalitního režimu. „Schvaluji Palachův čin, jsem zbabělec, že jsem se nezachoval stejně,“ řekl rodičům. Matka učitelka mu k tomu řekla: „Člověk si život nedal, nemá právo si ho vzít. Život máme od Boha jako poslání a tento úkol nemá nikdo právo z vlastní vůle ukončit.“ Přesto mu nedala spát vlastní zkušenost se zřůdností režimu, který dokáže střílet ostrými náboji po bezbranných školácích. Rozmlouval o tom s otcem. „Jaká je vlastně česká mentalita? Lze srovnat oběť Jana Palacha s obětí Jana Husa?“ zeptal se ho.

„Také Palacha přidá jednou historie do učebnic dějepisu jako národní symbol, přesto rozdíl tu je. Mistr Jan Hus jel dobrovolně na církevní koncil do Kostnice obhájit svou pravdu, proto ho upálili, kdyby odvolal, ztratil by svoji duši. Další z českých Janů, student lékařské fakulty Jan Opletal byl 28. října 1939 smrtelně zraněn ze zálohy výstřelem z revolveru během mohutné protinacistické demonstrace, která v té době měla smysl, protože ukázala postoj českého lidu k německé okupaci. Bouřlivé demonstrace se konaly po celé republice vyjma Brna, kde žili převážně Němci. Třetí z velkých českých Janů měl žít a jít spíše cestou disentu, protože v té době studentská stávka v Praze skončila naprostým debaklem, neměla širší podporu obyvatelstva,“ vysvětlil mu otec ekonom.

V dalších letech o těchto slovech Jan jako zrající muž mnohokrát přemýšlel. Vlivem rodinného zázemí a křesťanské výchovy ze strany rodičů naplňovala jeho duši tolerance, touha žít v míru, jenže skutečnost byla diametrálně jiná. O míru se mluvilo a přitom zbrojilo. Ve studené válce pravd málokdy realita odpovídá představám jejího respondenta. Rodiče Jana Zahradníka nerezignovali na poměry, naoko se zařadili, ale nestali se součástí manipulované masy. S přáteli si vyměňovali křesťanskou literaturu, zakázané knihy a rukopisy.

Jednou se Jan otázel otce, proč v roce 1968 raději neemigrovali. Mladík s otcem vnitřně nesouhlasil. Hledal z tohoto světa únik a zaujalo ho studium historie písma Mayů, sumerské obrázkové a klínové písmo. Piktogramy, egyptské hieroglyfy, fénické písmo či čínské ideogramy připomínaly otevřená okna do lidské krajiny. „S poznáním dávného způsobu myšlení lépe pochopím, jak tady přežít,“ řekl otci, když ten se ho zeptal, co by chtěl po studiu dělat. „A tvá budoucnost, synu?“

To Jan nevěděl, toužil se každé ráno ve zdraví probudit a všemi smysly se těšit na nový den, ve kterém bude potkávat přátele a slušné lidi. Potom otázky „jak se máš, jak žiješ?“ přestanou být zdvořilostní fráze. Řídit se vlastním názorem a zájmy tak, aby nevyčníval z řady. Dokončil výtečně střední školu a dostal se na Filozofickou fakultu UK v Praze. Bytí na tomto světě je však nevypočitatelné. Ve třetím roce studia došlo v jeho životě ke zlomu. Byl hospitalizován v nemocnici na Bulovce s infekčním zánětem mozku.

Následkem zánětu došlo k poškození části mozku, zvané hypothalamus, kde se tvoří adiuretický hormon, látka zodpovídající za hospodaření vodou v těle. Než ho lékaři začali léčit tabletami hormonu desmopresinu, trpěl nevolnostmi spojenou s žízní, únavou, motáním hlavy a poruchami vědomí. Kamkoli jel, pátral po vodě, nosil ji vždy a za všech okolností ve svém zavazadle. Oblíbil si studánky ve stínu kapradí, potůčky, peřeje a vodopády, ale i líné toky řek ve městech. Každá z vod s sebou nesla jinou energii, ale stále to byla jediná energie, jež může na sebe vzít různou podobu – páry, ledu, sněhu, deště, a tak má vždy jiný

význam. Je-li vody málo, život žízň a posléze umírá. Byl to případ žíznivky, diabetes insipidus, jeho nemoci.

Fakultu dokončil, ale v „normalizační éře“ se nedostal na místo, po kterém toužil: chtěl vědecky pracovat. Místo toho nastoupil jako středoškolský učitel dějepisu a českého jazyka. Po pěti letech kantořiny, když dvakrát změnil místo, byl nakonec z práce po několika ředitelských důtkách vyhozen. Vykládal studentům zakázané pasáže z historie i literatury, pravdu o první republice, Masarykovi a Benešovi, což nebylo po chuti tehdejším mocipánům. U studentů byl oblíben, pro režimního ředitele školy pochopitelně představoval nepohodlný živel, který mu mohl zkazit kariéru. Vlivem sociálního stresu se zhoršilo Janovo chronické onemocnění. Vystudovaného doktora filozofie propustili ze školství jako politicky nespolehlivého.

Rozhodl se, že nebude hledat intelektuální povolání a odejde do místa vzdáleného denní politické šikaně. Bude se živit rukama a najde si prostředí, které měl od dětství rád. Přijal práci dřevorubce.

Opravit na Šumavě starý a rozbitý srub, bezplatně zapůjčený od lesní správy. Měl tam krb, pár kusů nábytku a vzal sebou knihy a psací potřeby. Zakoupil nezbytné nástroje. Ale jinak žil spartánsky. Bez televize. Pořídil si motorový benzinový agregát na výrobu elektrického proudu pro nouzové osvětlení. Chodil spát po soumraku a vstával za rozbřesku. Pracoval v polesí. Vedle srubu byla studánka s léčivou vodou. Podle Jana Křtitele Zahradníka byla vodou léčivou i křestní, miloval ji, pil ji, omýval se jí a křtil jí přátele a pocestné, pokud projevíli zájem. Ve volné chvíli vyřezával ze dřeva náboženské symboly, maloval obrázky,

četl, psal deník a dopisy přátelům a ke spojení se světem mu sloužilo staré bateriové rádio. K srubu nevedla silnice, jen pěšiny, ale byl odtud překrásný výhled na Srní a okolní krajinu. Do údolí scházel jen zřídka, aby doplnil zásoby a zašel na poštu. Občas zajel do Vimperka, obvykle k lékaři pro recept a do lékárny. Vesničané pokládali Jana za podivína, protože se nehodil do šablony normalizační éry.

Stal se duchovním učitelem hrstky ekologických aktivistů, kteří šumavský srub pravidelně navštěvovali. Učil je, že život má své kořeny, svůj domov, ale úcta k němu se v panelákové kultuře vytrácí. Se ztrátou domova zaprodávají lidé duši. „Jsme odcizeni navzájem i sami sobě,“ říkával na těchto besedách.

„Na počátku stvořil Bůh zemi tak, že ji oddělil od vod. Bible vznikala v části světa, kde je nedostatek vody, proto je biblickým symbolem pro zachování života,“ vysvětloval. Jeho onemocnění „žíznivkou“, vodní úplavicí, mu umožnilo, aby citlivěji vnímal význam vody pro veškerý život. „Voda je symbolem zrození života i symptomem nebezpečí v podobě biblické potopy, kterou Bůh seslal, aby odstranil zlo. Nezapomeňme, že Ježíšovo veřejné působení započalo u řeky Jordánu, kde byl pokřtěn Janem Křtitelem. A první Ježíšovi učedníci byli rybáři. Staňte se rybáři lidí, vyzval je Ježíš. Při křtu se voda stává symbolem očištění duše.“

Neprozdil ale, že sám prochází osobním očištěním. Jeho osudová láska Marie vystudovala architekturu a chtěli se vzít. Pocházela z Českých Budějovic a zajímalo ji baroko. Několikrát spolu navštívili kostel Panny Marie Bolestné v novohradské Dobré vodě. „Tehle kostel stavěl slavný Jan Blažej Santini,“ jemně ho poučila. Ochutnali lahodný léčivý pramen, protékající pod kostelem ze zdroje u Tří křížů a vyúsťující dvěma vývěry. Brzy po poslední společné návštěvě tohoto místa propukla u snoubenky akutní leukémie. Léčba této nemoci byla tehdy v plenkách. Zemřela mu v náručí. Byl to šok, ze kterého se snažil vzpamatovat. Od té doby netoužil po jiné ženě.

Voda se Janovi stala zhmotnělou představou svobody. „Oceán smutku z beznaděje slz? Nikoli, je třeba změnit láskou skomírající svět. Neztratíme-li příslušnost k místu, kde žijeme a budeme-li počítat se soucitem k bližním, přežijeme,“ říkal tento drsný muž svým přátelům, když se společně vydali k pramenům Vltavy na úpatí Černé hory.

Po listopadu 1989 přišla jiskra naděje. Chtěl s přáteli trampy žít ve společnosti, kde svoboda jedněch nebude oklešťována agresivitou jiných. Brzy ale dospěl k poznání, že pravda a láska se příliš rychle staly pouhým společenským klišé, výtahem nahoru pro různé kariéristy a podnikavce. Stejně jako po srpnu 1968 se jednota v nadšení, která nabíjela naději, že konečně bude líp, ke konci devadesátých let kamsi vytratila. Jan trpěl pocitem, že si svobody neumíme užít ani ji udržet, v určitých situacích je víc proti nám než pro nás. Říkal to veřejně lidem, se kterými se potkával, ale ti jen potřásli hlavou a šli dál.

Devadesátá léta nesplnila velká očekávání vkládaná do sametové revoluce. „Možná jsme brzy ztratili sílu zachovat si po přibrané moudrosti i mladickou vizi předělávat svět. Ale to není zřejmě v lidských silách, které prospěchářsky zabíjejí Boha v duši člověka. Víme něco málo o entropii, ale co transformuje člověk v sobě?“ položil řečnickou otázku přátelům ve svém šumavském tusculu. „Život vznikl z vody, dokládá to i Bible,“ opakoval ve svých výkladech. Miloval vodu, léčil svou zraněnou duši láskou k vodě, která se stala horským pramenem jeho křtící studánky u Srní, zrcadlem i obrácenou dlaní oblohy. Takto plynul život a s vodou mu splývala i ztracená celoživotní láska Marie.

V obrozené době přišli ze šumavského okresu tomuto podivínu nabídnout politickou funkci. Nepřijal ji. Byli mezi nimi ti, kteří rychle převlékli kabáty. Snažil se upgradovat mysl. Ale nešlo to. Nechtěl si špinit ruce spoluprací s někým, jehož duše představovala Augiášův chlév. Cítil se předchozí dobou vyšťaven. „Jeden život žijem, druhý je obsažen ve snech a právě ten je pravej,“ a proto se radši vracel v den Mariiných narozenin na poutní místo, kde prožil své krátké, intenzivní štěstí. Při jedné návštěvě ho zastihla nebývale silná bouře, kdy se zatmělo, v hloubi kostela zaduněl hrom a za prudkého záblesku se Janovi zjevil sv. Jan Křtitel. Byl podobný tomu, jakého znal ze sochy na Karlově mostě. Jan Křtitel mu řekl: „Tvá prosba byla vyslyšena, co pozemský život rozloučil, Bůh spojí.“ V následujícím okamžiku přelud zmizel. Vydal se meditovat k nedaleké kapli Panny Marie u cesty z Horní Stropnice k Dobré Vodě, leč nebe se už neotevřelo.

Nebyl schopen se začlenit do většinové společnosti. „Teprve práce dřevorubce mi dala pravou svobodu,“ zdůvodňoval svoji cestu. Věřil, že životní mezníky osobního poznání určují trajektorii hmatatelných jistot v konfrontaci s láskou, která činí člověka lepším a dává v něm vyniknout podstatnému. V zimě přicházela místo návštěv častěji psaní a pohledy. „Jaká je diagnóza nové doby?“ ptali se ho v závěru společného dopisu přátelé-intelektuálové, zklamaní polistopadovým vývojem. Unikala jim pod rukama jako sen, ze kterého se nestačili včas probudit.

„Trpíte únavovým internetovým syndromem, bloudíte slepým prostorem, v němž anonymní tvorba na sociálních sítích připomíná graffiti na zdech pánských pisoárů,“ odepsal. „Jste blogeři hledající štěstí ve virtuálním prostoru a zvracející na komunikačních sítích nestravitelný guláš technokratické doby. Nezvedá se vám z nesmyslnosti a sprostoty anonymních autorů doby žaludek? Že mladistvý delikvent zabije krutě stařenku pro pár stokorun na drogu? Že na ulicích a pod mosty přibývá bezdomovců? Že nejružnější školy placené movitými rodiči chrlí neužitečné absolventy, ale je citelný nedostatek skutečně tvořivých lidí? Že se tisknou prací nekryté peníze? Je to vše možná zpackané tím, že neustálá soutěž všech se všemi, podporovaná mediálním průmyslem, nabrala absurdity a ztratila funkci smysluplného nástroje. Toto politikum přechází do hodnotové fragmentace. Připomíná entropii zamrzlé evoluce lidského druhu. Tohle není pravá svoboda, jak si naivně myslíte.“

Byla to tvrdá slova, která naznačovala, že ztratili svého guru. Doba dospěla a teď záleží na nich, co předají dalším generacím, pomyslel si Jan. Po zabydlení v Domě u Anny se Jan rozhodl, že se znovu vydá na místo, kde prožíval léta studií a kam poprvé přijel se svým kamarádem a spolužákem Bohumilem. Usedl vedle sochy na Karlově mostě a díval se

kolem. Vltava naproti Národnímu divadlu v létě připomínala deltu Mekongu. Mezi desítkami lodiček se proplétaly v tanci výletní parníky. Obdivoval panoráma Hradčan, ve verších zhmotnělý dávný sen. Hudba v srdci blízká expozicí krásy. Hučící splav na Smetanově nábřeží a plné restaurace i předzahrádky. S úsvitem valčíku na tváři slunce se lidská řeka vylévala z břehů. Vnášela věčnou melodii do přílivu turistů od Karlova mostu. Život je krásný svou skrytou bolestí, napadlo ho.

Tam, kde rejdivy sovětské tanky, nabízel neznámý ruský malíř za osm minut karikaturu portrétu. Nedaleko ve Werichově vile psal Vladimír Holan nenapodobitelné básně ukřižované touhy. Piano z Osvobozeného divadla hrálo písně Jaroslava Ježka. Život byl rapsodií s replikou Golema, při troše smůly mít tak štěstí v neštěstí jako Císařův pekař a pekařův císař – „jednou nahoře, podruhé dole,“ posteskl si v duši. Staroměstský orloj ukazoval babylonský i staročeský čas. V rytmu symfonické krásy Vltavy těch osmiček co tu bylo: 1918, 1938, 1948, 1968 a taky osmička po dvaceti letech změněná v devítku. Nad Kampou se vznášel soumrak a z Mostecké věže zaznívala hudba. Pod věží dívka, spící médium, na bambusové tyči držela kouzelníka sedícího jen tak ve vzduchu.

Uvědomil si, že štěstí se chvěje v otiscích bolesti a každá bolest je opravdová, i ta fantomová. Fantom lásky – jeho osud. Podíval se z mostu na stříbřitou hladinu řeky pod sebou. Náhle v ní spatřil obraz Jana Křtitele. „Hle beránek Boží, který snímá hřích 156

světa," zaznělo mu v uších. Pocítil v sobě zvláštní slast, když ve vodě objal svoji Marii. Konečně spolu, spojení duší, diktovalo mu podvědomí. Jeho smutek byl přítomen v poznání štěstí, v němž úsměv plynoucí lásky se vysmívá slzám.

Kdo vlastně byl tenhle zvláštní Jan, tramský guru, filosof, pisatel libri prohibiti, dřevorubec a podivín ze srubu od léčivé studánky nad Srním?

Tento člověk věřil, že čím je jedinec rozumnější a civilizace rozvinutější, tím více bude potřebovat univerzálního, ekumenicky přijímaného Boha, který bude chránit obydlí lidské duše před nebezpečím z přesvědčení, že dnešní člověk už ví prakticky všechno. Jeho utátní hlava, zlomený stín v odrazu slunce na hladině vody, podobně jako hlava sv. Jana Křtitele zůstala ležet na podnosu doby. „Pouze návrat k duchovnímu rozměru existence může lidské společenství dovést k trvale udržitelnému životu na rodné planetě. Člověk jako součást davu se ocitl v roli ozubeného kolečka. Je součástí automatu v soustrojí spotřební mašinérie. Plédovaným kosmopolitou, který nepostřehne, že přichází o identitu a stává se znovu nesvobodným," zněl závěr testamentu na listě přátelům-trampům. Jan, podobně jako biblický jmenovec, kromě své dobré duše, kterou rozdal, nevlastnil na tomto světě nic.